

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi verotusmenettelystä annetun lain sekä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi verotusmenettelystä annettua lakia sekä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia. Verotusmenettelystä annetussa laissa olevia säännöksiä muutettaisiin siten, että puolisoita koskevia tuloverolain säännöksiä sovellettaessa verotuksen toimittava verovirasto määräytyisi ensisijaisesti puolison iän eikä miehen kotikunnan mukaan. Ilmoittamismenettelyyn tehtävällä muutoksella arvopaperikeskus velvoitettaisiin toimittamaan verohallinnolle tarpeelliset tiedot arvo-osuusjärjestelmään kuuluvista arvo-osuuksista ja niiden omistajista.

Verohallitus oikeutettaisiin antamaan veronalaisista etuuksista toimitettavaa ennakonpidätystä varten tarpeelliset tiedot etuuksia maksaville tahoille, eli Kansaneläkelaitokselle, työttömyyskassoille ja vakuutuslaitoksille. Julkisia tilinpäätöstietoja koskevan tietopalvelun alkamisajankohtaa siirrettäisiin vuonna 2006 päättyviltä tilikausilta annettaviin tietoihin. Lisäksi verohallinnolle säädettäisiin oikeus antaa tietoja myös valtion talousarvion laadintaa varten. Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Verotusmenettelystä annettu laki

Verotuksen toimittava viranomainen

Verotusmenettelylain (1558/1995) 6 §:n 3 momentin mukaan puolisoihin, joihin sovelletaan tuloverolain (1535/1992) säännöksiä ja joilla on kotikunta eri virastojen alueilla, miehen kotikunnan verovirasto toimittaa myös vaimon verotuksen. Säännöksellä ei ole kuitenkaan merkitystä verotuksen lopputuloksen kannalta, sillä niissä tapauksissa, joissa puolisoilla on eri kotikunta, verotuksen taso määräytyy kummankin puolison oman kotikunnan mukaan. Tavallisimmin puolisoilla voi olla eri kotikunta avioliiton solmimisvuonna, koska kotikunta määräytyy verovuoden alun tilanteen mukaan. Puolisoiden veroilmoitusten käsittely

samassa viranomaisessa on käytännön syistä edelleenkin tarpeen, sillä tuloverojärjestelmässä on vielä yhteisverotuksen piirteitä lähinnä vähennysjärjestelmässä, vaikka varsinaisesta yhteisverotuksesta on meillä luovuttu. Miehen kotikunnan veroviraston valinta verotuksen toimittavaksi viranomaiseksi on perua yhteisverotuksen ajoilta, jolloin perheen pääasiallinen tai ainoa tulonsaaja oli usein aviomies. Säännöstä on sittemmin pidetty asenteellisenä ja sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta jopa puolisoitten tasapuolista verokohtelua loukkaavana. Toistaiseksi muutokseen ei ole kuitenkaan ryhdytty, koska pakottavaa asiallista tarvetta ei ole ollut. Tilanne on tältä osin muuttunut sen jälkeen, kun rekisteröidystä parisuhteesta annettu laki (950/2001) tuli voimaan maaliskuun alussa 2002 ja antaa myös samaa sukupuolta oleville pareille mahdollisuuden virallistaa parisuhteensa. Virallistamisen oikeusvaikutukset ovat pitkälti samat kuin

avioliitossa. Myös verotuksessa rekisteröidyssä parisuhteessa elävät rinnastetaan puolisoihin.

Uuden parisuhdelain myötä on tarpeen uudistaa eri kunnissa asuvien puolisoitten verotuksen toimittamispaikkaa koskeva säännös ja löytää aviomiehen kotikunnan tilalle uusi, mahdollisimman objektiivinen kriteeri, jonka mukaan erikotikuntaisten puolisoitten verotuksen toimittamispaikka määräytyy. Tällaiseksi esityksessä ehdotetaan ikää. Esityksessä ehdotetaan, että verotuksen toimittaa se verovirasto, jonka toimialueella on vanhemman puolison kotikunta. Säännös tulisi sovellettavaksi aviopuolisoihin ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviin henkilöihin, samoin kuin tuloverolain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa avioliittoa solmimatta jatkuvasti eläviin henkilöihin, jotka ovat aikaisemmin olleet avioliitossa tai joilla on tai on ollut yhteinen lapsi.

Siinä poikkeustapauksessa, että henkilöt ovat samanikäisiä, toimivaltainen verovirasto määräytyisi sen mukaan, kumman henkilön henkilötunnuksen yksilönumero on pienempi. Verotus toimitettaisiin edelleen henkilön kotikunnan tuloveroprosentin mukaan.

Verotusmenettelystä annetun lain 66 §:ssä säädetään oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen tehtävästä valituksesta lääninoikeuteen eli nykyiseen hallinto-oikeuteen. Asianomainen tuomiopiiri on määräytynyt miehen kotikunnan mukaan. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi vastaavat, verotuksen toimittamispaikan määräytymistä koskevat muutokset.

Ehdotettu menettely vaatisi kuitenkin siirtymäajan. Vaikka verohallinnon tietojenkäsittely on pääosin järjestetty tietokantapohjaiseksi, verohallinnossa on edelleen rekisteripohjaisia tietojärjestelmiä, joissa puoliset on järjestetty miehen mukaan. Tällaisia rekistereitä ovat esimerkiksi ennakonpidätyksen laskentaohjelma, maatilalaskenta sekä asunto-osakerekisteri. Rekisteripohjaiset tietojärjestelmät on tarkoitus järjestää tietokantapohjaisiksi vuoteen 2006 mennessä. Ikään perustuvan puolisoitten verotuspaikan täydellinen

käyttöönotto jo vuodelta 2002 toimitettavaa verotusta varten vaatisi kalliita ja työläitä järjestelmämuutoksia. Sen vuoksi ehdotetaan, että ehdotettua 6 §:n 3 momentin mukaista menettelyä sovellettaisiin vain rekisteröityihin parisuhteisiin verovuodesta 2002. Aviopuolisoihin ja tuloverolain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin avioliitonomaisissa olosuhteissa oleviin säännöstä sovellettaisiin vasta verovuodesta 2006.

Arvopaperikeskuksen ilmoittamisvelvollisuus

Verotusmenettelystä annetun lain mukaan verovelvollinen on velvollinen ilmoittamaan veroilmoituksessaan tai veroehdotuksessaan veronalaisen varallisuutensa. Siten verovelvollisen on nykyisin ilmoitettava muun muassa pörssiosakkeet. Joukkovelkakirjalainat, jotka ovat korkotulon lähdeveron alaisia, ovat varallisuusverotuksessa verovapaita eikä niitä tarvitse ilmoittaa. Verovelvollisen ei tarvitse ilmoittaa myöskään kotimaisia sijoitusrahasto-osuuksia, koska sijoitusrahasto ilmoittaa tiedot verohallinnolle suoraan.

Ilmoittamismenettelyä henkilöverotuksessa on kehitetty siten, että verohallinto lähettää osalle verovelvollisia veroehdotuksen, johon on mahdollisimman laajasti kerätty verohallinnon omista rekistereistä, työnantajilta, vakuutuslaitoksilta ja muilta tahoilta saatavat verotukseen vaikuttavat tiedot. Verovelvollisten omistamista osakkeista ja muista arvopapereista verohallinto ei saa suoraan tietoja miltään taholta, vaan verovelvollisen on ilmoitettava ne itse. Hallinnon toiminnan tehostaminen ja verohallinnon palvelukyvyn parantaminen edellyttäisi menettelyn kehittämistä niin, että tietoja saataisiin nykyistä laajemmin muilta kuin verovelvolliselta itseltään.

Esityksessä ehdotetaan, että arvopaperikeskus ilmoittaisi verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot arvo-osuusjärjestelmään kuuluvista arvo-osuuksista, arvo-osuusrekisterin tietojen mukaisista omistajista sekä tuoton saajista, jos saaja on muu kuin omistaja. Vastaava

velvollisuus koskisi niitä pörssiyhtiöitä, jotka eivät ole arvo-osuusjärjestelmässä.

Arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain (826/1991) mukaan arvopaperikeskuksen tehtävänä on pitää arvo-osuuksista arvo-osuusrekisteriä, johon on merkitty muun muassa osakkaiden henkilötiedot ja kunkin henkilön osakkeiden lukumäärä. Arvo-osuusjärjestelmässä on kahta yhtiötä lukuun ottamatta kaikkien pörssiyhtiöiden osakkeet. Järjestelmässä voi olla myös muiden kuin pörssiyhtiöiden osakkeita. Kaikkiaan arvo-osuusjärjestelmässä on tällä hetkellä tiedot yli 200 yhtiön osakkeista ja osakkeenomistajista, omistajia arvo-osuusjärjestelmään on kirjattu noin 900 000 kappaletta. Osakkeiden,

osaketalletustodistusten ja merkintäoikeuksien lisäksi arvo-osuusjärjestelmään on kirjattu optioita, warrantteja, joukkovelkakirjoja sekä sijoitusrahasto-osuuksia.

Tietojen antaminen rajattaisiin siten, että verohallinnolle toimitettaisiin vain ne tiedot, jotka ovat tarpeen verotuksen toimittamiseksi. Arvopaperikeskuksen tiedonantovelvollisuuden ulkopuolelle jäisivät ne hallintarekisterissä olevat arvo-osuudet, joiden omistajista arvopaperikeskuksella ei ole tietoa. Arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 28 § mukaan omistajan sijasta omistajaluetteloon voidaan merkitä hallintarekisteröinnin hoitaja muun muassa silloin, kun arvo-osuuden omistaa ulkomaalainen tai ulkomainen yhteisö tai säätiö. Hallintarekisteröidyn ulkomaisen sijoittajan omistusoikeus ilmenee vain sen osapuolen asiakirjoista, johon sijoittajalla on suora yhteys. Jos arvo-osuuksien todellisen omistajan nimi ei ole rekisterissä, hallintarekisteröinnin hoitaja on pyynnöstä velvollinen antamaan kirjallisen vakuutuksen Rahoitustarkastukselle siitä, että arvo-osuuksien todellinen omistaja ei ole suomalainen henkilö. Rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/1978) 14 §:n mukaan rajoitetusti verovelvollisen, eli tässä tapauksessa ulkomaisen omistajan, ei ole suoritettava varallisuusveroa suomalaisen osakeyhtiön osakkeista eikä koron maksamisen perusteena olevasta saamisesta.

Jatkossa on tarkoitus selvittää, kuinka hallintarekisteröityjen osalta tietojen saanti voitaisiin järjestää.

Asiasta säädettäisiin verotusmenettelystä annetun lain 17 §:ssä, joka koskee sivullisen yleistä tiedonantovelvollisuutta. Lain 17 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyisivät 3 ja 4 momentiksi.

Verotusmenettelystä annetun lain 17 §:n 3 momentin nojalla Verohallitus voi antaa tarkempia määräyksiä sivullisen yleiseen tiedonantovelvollisuuteen kuuluvien tietojen antamisesta, tietojen antamisen ajankohdasta ja tavasta samoin kuin se voi rajoittaa tiedonantovelvollisuutta. Esityksessä

ehdotetaan, että yleisestä tiedonantovelvollisuudesta annetussa Verohallituksen päätöksessä (1463/2001) yksilöitäisiin ne tiedot, jotka on annettava arvo-osuusjärjestelmään kuuluvista arvo-osuuksista ja niiden omistajista. Näitä olisivat muun muassa omistajan nimi ja henkilötunnus, arvopaperin nimi ja laji, arvo-osuuksien lukumäärä sekä arvo-osuuden ISIN-koodi. ISIN on kansainvälisesti käytössä oleva arvopapereiden tunnistusjärjestelmä. Verotuksen

toimittamisen helpottamiseksi tiedot annettaisiin sähköisesti vuodenvaihteen tilanteen mukaisina tammikuun loppuun mennessä. Jos käytännön järjestelyjen vuoksi on tarpeen, vuonna 2003 tiedot saisi antaa myöhemmin kuin tammikuussa.

Yhdenvertaisena käytäntönä muiden tietojen luovuttajien kanssa verohallinto ei maksaisi tietojen luovutuksesta.

Lisäksi 17 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta, jonka mukaan puhelinyhteisöllä ei ole tiedonantovelvollisuutta silloin, kun sen osake on liitetty arvo-osuusjärjestelmään. Täsmennys johtuu siitä, että arvopaperikeskus ilmoittaisi verohallinnolle arvo-osuusjärjestelmään liitettyistä puhelinyhteisöistä tarvittavat tiedot.

1.2. Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettu laki

Ennakkopidätystietojen toimittaminen etuuksien maksajille

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 17 §:n 2 momentin mukaan verohallinto voi antaa ennakonpidätyksen toimittamista koskevat tiedot sellaiselle ennakonpidätyksen toimittamiseen velvolliselle, joka maksaa etuuksia ennalta määräämättömille henkilöille valtakunnallisesti ja joka yksilöi tietoja koskevan pyynnön. Säännöksen mukaan tiedot voidaan antaa asianomaisen suostumuksetta myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, niin sanottu henkilötietodirektiivi, asettaa vaatimuksia henkilötietojen käsittelyä koskevalle lainsäädännölle. Direktiivin 7 artiklan e alakohdan mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä, jos käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai sellaisen julkisen vallan käyttämiseksi, joka kuuluu rekisterinpitäjälle tai sivulliselle, jolle tiedot luovutetaan. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan on säädettävä muun muassa siitä, että henkilötietoja käsitellään asianmukaisesti ja laillisesti sekä siitä, että henkilötiedot kerätään nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä myöhemmin saa käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Lisäksi on säädettävä muun muassa siitä, että henkilötiedot ovat asianmukaisia, olennaisia eivätkä liian laajoja siihen tarkoitukseen, mihin ne on kerätty ja missä niitä myöhemmin käsitellään. Direktiivin 13 artiklan perusteella voidaan toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla pyritään rajoittamaan 6 artiklan 1 kohdassa säädettyjen oikeuksien ja velvoitteiden alaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, jotta varmistettaisiin rekisteröidyn suojelu tai muiden oikeudet ja vapaudet.

Perustuslain (731/1999) 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. Säännös ei viittaa

pelkästään henkilötietolakiin (523/1999), vaan edellyttää yleisesti lainsäädännöllisiä järjestelyjä henkilötietojen suojasta. Perustuslakivaliokunnan lausuntojen, esimerkiksi PeVL 14/1998 vp, mukaan tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla.

Lain 27 §:n 2 momentin siirtymäsäännöksen nojalla tiedot on voitu antaa 24 päivään lokakuuta 2001 saakka siten, että tietojen vastaanottajan ei ole tarvinnut tietopyynnössään yksilöidä henkilöitä, joiden tiedoista on kysymys. Tiedot on voitu antaa edellyttäen, että Verohallitukselle on esitetty selvitys siitä, miten tietojen käyttö ja suojaus on järjestetty.

Siirtymäsäännöksen nojalla tiedot on annettu verovuoden 2000 ja 2001 ennakonpidätysten toimittamista varten. Teknisiä käyttöyhteyksiä tietojen yksittäiseen hakuun ei ole voitu toteuttaa lain siirtymäkautena johtuen eri osapuolten pakollisista ja laajoista tietojärjestelmähankkeista, kuten vuoteen 2000 ja eurorahaan siirtymisestä. Esityksessä ehdotetaan, että Verohallitus oikeutettaisiin jatkossa antamaan aikaisempaa käytäntöä vastaavalla tavalla ennakonpidätystä varten tarpeelliset tiedot veronalaisia etuuksia maksaville tahoille. Etuuksien maksajilta ei edellytetäisi tietopyynnössä henkilöiden yksilöimistä.

Tietojen käyttötarkoituksena olisi ainoastaan ennakonpidätyksen toimittaminen, joten muita kuin ennakonpidätyksen toimittamisessa tarvittavia tietoja ei tulisi luovutettaviksi etuuksien maksajille. Tietoja ei voida pitää liian laajoina luovutettavaan käyttötarkoitukseen, koska ennakolta ei voida tietää etuuden saajaa, mutta valvonnalla ja muilla toimenpiteillä varmistettaisiin, että tietoja käytetään vain ennakonpidätyksen toimittamiseen. Laissa säädettäisiin tietojen käyttötarkoituksesta, luovutettavista tiedoista ja niistä tahoista, joille tietoja voitaisiin antaa. Laissa

säädettäisiin myös Verohallitukselle annettavasta tietosuojaa koskevasta selvityksestä ja Verohallituksen päätöksiin liitettävistä tietosuojaa koskevista määräyksistä. Laissa olisi säädökset myös tietojen hävittämisestä.

Ehdotus koskee tietojen antamista veronalaisista sosiaali- ja työttömyysturvaetuksista sekä vakuutusperusteisista suorituksista tehtävää ennakonpidätystä varten. Sosiaalietuuksilla tarkoitetaan muun muassa sairausajan päivärahaa, vanhempainpäivärahaa, lasten kotihoidon tukea ja kuntoutusrahaa. Veronalaisia työttömyysturvaetuksia ovat muun muassa työttömyyspäivärahat. Vakuutusperusteisia suorituksia ovat esimerkiksi tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen perusteella maksettavat päivärahat. Ennakonpidätystä varten tarvittavat tiedot ovat verovelvollisen henkilötunnus, ennakonpidätysprosentit ja vuosiansion perusteella määriteltyä tuloarajaa koskevat tiedot. Tiedot annettaisiin kaikista yleisesti verovelvollisista henkilöistä.

Laissa mainituilla muilla vastaavilla etuuksilla tarkoitettaisiin tulevaisuudessa mahdollisesti säädettäviä, lainkohdassa tarkoitettuihin etuuksiin rinnastettavia veronalaisia etuuksia. Säännös on tarkoituksenmukainen sen vuoksi, että sosiaaliturva- tai työttömyysturvajärjestelmään säädetty uusi veronalainen etuus tulisi nopeasti ja tehokkaasti ennakonpidätyksen piiriin ilman lain muutoksen aiheuttamaa viivytystä. Se olisi myös verovelvollisen etu, koska verotus voitaisiin toimittaa välittömästi oikean ennakonpidätysprosentin mukaisena. Jos maksajalla ei ole käytettävissään tietoa ennakonpidätysprosentista, pidätys on toimitettava 60 prosentin mukaan.

Tiedot voitaisiin antaa edellyttäen, että tietojen pyytjä on esittänyt Verohallitukselle hyväksyttävän selvityksen siitä, miten tietojen käyttöä valvotaan ja miten turvataan se, ettei tietoja käytetä muuhun kuin ennakonpidätyksen toimittamiseen. Verohallituksella olisi toimivalta liittää tietojen luovuttamista koskevaan päätökseensä tietojen käyttöä ja valvontaa sekä suojaamista koskevat määräykset, jotka

annettaisiin tiedonsaajakohtaisesti tarpeen mukaan.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999) ja henkilötietolaki tulevat sovellettaviksi siltä osin kuin verotustietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevassa laissa ei asiasta erikseen säädetä. Ennakonpidätyksen toimittamista varten annettavat tiedot olisivat tiedonsaajien hallussa salassa pidettäviä, ja kaikkia tiedonsaajatahoja koskisivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 ja 23 §:n mukaiset asiakirjasalaisuutta, vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa koskevat velvoitteet. Salassapitovelvoitteet koskisivat myös atk-palveluja toimeksiannosta suoritettavia tahoja ja niiden palveluksessa olevia henkilöitä. Tiedonsaajatahoja sitoisivat ennakonpidätystietojen käsittelyssä myös henkilötietolain velvoitteet kuten huolellisuus- ja suunnittelovelvoite, henkilötietojen käsittelystä informoiminen sekä tietojen suojaaminen.

Tilinpäätöstietoja koskeva tietopalvelu

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 7 §:ssä säädetään tilinpäätöstietojen julkisuudesta. Lain 7 §:n 2 momentin mukaan tuloslaskelma ja tase tulevat julkisiksi kahdeksan kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. Lain voimaantuloa koskevan 26 §:n 2 momentin mukaan säännöstä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2002 päättyviltä tilikausilta annettaviin tietoihin. Ensimmäiset tilinpäätöstiedot tulivat verohallinnossa julkisiksi syyskuun alussa 2002.

Verohallituksen ja Patentti- ja rekisterihallituksen tarkoituksena on kehittää yhteinen julkisia tilinpäätöstietoja koskeva sähköinen tietopalvelu, joka toimisi yritys- ja yhteisötietojärjestelmän yhteydessä. Tavoitteena on samalla yhtenäistää tilinpäätöstietojen sisältöä siten, että eri viranomaisille annettavat tilinpäätöstiedot olisivat samansisältöisiä. Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 7 § vaatii tarkentamista muun muassa kirjanpitoasetukseen tehdyn lainmuutoksen (748/2001) johdosta, joka mahdollistaa

tuloslaskelman laatimisen ja rekisteröimisen lyhennyksessä muodossa.

Koska lainmuutos vaatii vielä lisäselvityksien tekemistä, ehdotetaan, että tilinpäätöstietojen julkiseksi tulemista koskevaa soveltamisajankohtaa siirrettäisiin. Lain voimaantuloa koskevaa 26 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että tilinpäätöstietojen julkisuutta koskeva 7 §:n säännös tulisi sovellettavaksi 1 päivänä tammikuuta 2006 jälkeen päättyviltä tilikaudelta annettaviin tietoihin. Ajankohdan siirtäminen ei vaikuta tiedon tarvitsijoiden mahdollisuuteen saada julkisia tilinpäätöstietoja. Ne ovat julkisia kaupparekisterissä, ja ne ovat saatavissa Patentti- ja rekisterihallituksen tietopalvelusta entiseen tapaan.

Tietojen antaminen talousarvion laadintaa varten

Verohallitus voi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 16 §:n nojalla antaa valtiovarainministeriölle salassa pidettäviä verotietoja verolainsäädännön valmistelua varten. Aika ajoin on syntynyt epätietoisuutta siitä, koskeeko säännös myös esimerkiksi talousarvion laadintaa. Koska verolainsäädännön valmistelu kuuluu usein osana talousarvion laadintaprosessiin, tulkinnalla voitaisiin päätyä siihen, että tietoja voidaan käyttää myös tässä tarkoituksessa. Jotta asiassa ei ilmenisi epäselvyyttä, esityksessä ehdotetaan lakiin lisättäväksi maininta verotustietojen käyttämisestä talousarvion laadinnassa.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia.

Ennakkopidätystietojen toimittaminen suoraan etuuskien maksajille vähentää sekä verotoimistojen että etuuskien maksavien tahojen työtä. Vuosittain maksettavien veronalaisen etuuskien määrä on huomattava. Yksinomaan Kansaneläkelaitos on maksanut vuoden 2000 aikana veronalaisia etuuksia runsaalle 420 000 henkilölle yhteensä noin 2,7 miljoonaa maksuerää.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä ja Verohallituksessa. Asiasta on kuultu tietosuoja-valtuutettua.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Verotusmenettelystä annetun lain 6 §:n 3 momentin ja 66 §:n muutosta sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2002 toimitettavassa verotuksessa rekisteröidyssä parisuhteessa oleviin henkilöihin. Muihin kuin rekisteröidyssä parisuhteessa oleviin, puolisoina verotettaviin henkilöihin sovellettaisiin vuosilta 2002—2005 toimitettavissa verotuksissa kuitenkin edelleen 6 §:n 3 momenttia ja 66 §:ää sellaisina kuin ne olivat ennen tämän lain voimaantuloa.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 26 §:n 2 momenttia ei sovellettaisi sellaisiin tilinpäätöstietoihin, jotka ovat tulleet julkisiksi ennen tätä lainmuutosta.

5. Säättämisyjärjestys

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 §:ää koskevaa säännösehdotusta on arvioitu perustuslain 10 §:n 1 momentin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Huomioon ottaen perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön (muun muassa PeVL 14/1998 ja PeVL 14/2002 vp) lakiehdotuksen on katsottava täyttävän perustuslain 10 §:stä johtuvat lailla säättämisen ja sääntelyn kattavuuteen ja yksityiskohtaisuuteen liittyvät vaatimukset. Lakiehdotus ei muutoinkaan loukkaa perustuslain 10 §:ssä säädettyä yksityiselämän suojaa tai muitakaan perusoikeuksia, ja siten lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säättämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat

lakiesitykset:

*Lakiehdotukset***1.****Laki****verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1558/1995) 6 §:n 3 momentti, 17 §:n 1 momentti ja 66 §, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 3 momentti ja 66 § laissa 505/1998 sekä 17 §:n 1 momentti laissa 946/1998, ja *lisätään* 17 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 946/1998, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyy 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

6 §

Verotuksen toimittava viranomainen

 Jos henkilöillä, joihin sovelletaan puolisoita koskevia tuloverolain säännöksiä, on kotikunta eri verovirastojen alueella, verotuksen toimittaa verovirasto, jonka alueella on henkilöistä vanhemman kotikunta. Jos henkilöt ovat samanikäisiä, toimivaltainen verovirasto määräytyy sen mukaan, kumman henkilötunnuksen yksilönumero on pienempi. Verotus toimitetaan henkilön kotikunnan tuloveroprosentin mukaan.

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Sijoitusrahaston on toimitettava verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot verovelvollisen omistamasta sijoitusrahasto-osuuden määrästä sekä lunastamistaan sijoitusrahasto-osuuksista. Samoin puhelinyhteisön ja yhteisön, joka on puhelinyhteisön pääomistaja, on toimitettava verotusta varten tarpeelliset tiedot osakkaidensa tai jäsentensä kalenterivuoden

päätyessä omistamista osakkeista, osuustodistuksista tai jäsenkirjoista, jos yhteisössä osakkuus tai jäsenyys ja asiakkuus on erotettu toisistaan. Puhelinyhteisöllä ei ole kuitenkaan tiedonantovelvollisuutta siltä osin kuin puhelinyhteisön osake on liitetty arvo-osuusjärjestelmään. Arvopaperikeskuksen on toimitettava verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot arvo-osuusjärjestelmään kuuluvista arvo-osuuksista, arvo-osuusrekisterin tietojen mukaisista omistajista sekä tuoton saajista. Pörssiyhtiön, jonka osakkeet eivät ole arvo-osuusjärjestelmässä, on ilmoitettava osakeluettelosta vastaavat tiedot verohallinnolle. Jos arvo-osuuden haltijaksi on arvo-osuusrekisteriin merkitty hallintarekisteröinnin hoitaja, tiedonantovelvollisuutta ei ole.

66 §

Valitus hallinto-oikeuteen

Verovelvollinen tai muu muutoksenhakuun oikeutettu saa hakea oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen valittamalla muutosta siltä hallinto-oikeudelta, jonka tuomiopiirissä verovelvollisen tai yhtymän kotikunta 5 §:n mukaan on. Jos henkilöillä, joihin sovelletaan puolisoita koskevia

tuloverolain säännöksiä, on kotikunta eri hallinto-oikeuksien tuomiopiirissä, oikaisulautakunnan päätökseen haetaan muutosta siltä hallinto-oikeudelta, jonka tuomiopiiriin kuuluu sen puolison kotikunta, jonka mukaan toimivaltainen verovirasto 6 §:n 3 momentin nojalla määräytyy. Jos mikään hallinto-oikeus ei olisi toimivaltainen käsittelemään valitusta, muutosta haetaan Helsingin hallinto-oikeudelta. Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa verovirastoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Lain 6 §:n 3 momenttia ja 66 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2002 toimitettavassa verotuksessa rekisteröidyssä parisuhteessa oleviin henkilöihin. Muihin kuin rekisteröidyssä parisuhteessa oleviin, puolisoina verotettaviin henkilöihin sovelletaan vuosilta 2002—2005 toimitettavissa verotuksissa tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 6 §:n 3 momenttia ja 66 §:ää.

2.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta 30 päivänä joulukuuta 1999 annetun lain (1346/1999) 16 §, 17 §:n 2 momentti ja 26 §:n 2 momentti sekä *lisätään* 17 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

16 §

Tietojen antaminen valtiovarainministeriölle

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa valtiovarainministeriölle verotustietoja, jotka ovat tarpeen verolainsäädännön ja valtion talousarvion laadintaa varten.

17 §

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Verohallitus voi salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä antaa kaikista yleisesti verovelvollisista henkilöistä veronalaisista sosiaali- ja työttömyysturvaetuuksista, vakuutusperusteisista suorituksista sekä

muista vastaavista etuuksista toimitettavaa ennakonpidätystä varten tarpeelliset tiedot Kansaneläkelaitokselle, työttömyyskassalle, vakuutuslaitokselle tai muulle näitä etuuksia maksavalle taholle. Ennakonpidätyksen toimittamiseksi tarpeellisia tietoja ovat verovelvollisen henkilötunnus, ennakonpidätysprosentit ja vuosiansion perusteella määriteltyä tulo rajaa koskevat tiedot. Tiedot voidaan antaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Tiedot voidaan antaa edellyttäen, että tietojen pyytjä on esittänyt hyväksyttävän selvityksen siitä, miten tietojen käyttöä valvotaan ja miten turvataan se, ettei tietoja käytetä muuhun kuin ennakonpidätyksen toimittamiseen. Verohallitus voi liittää päätökseensä tietojen käyttöä ja valvonta sekä suojaamista koskevat määräykset. Tarpeettomat tiedot tulee hävittää vuosittain ja hävittämisestä tulee ilmoittaa

Verohallitukselle, jollei Verohallituksen antamista määräyksistä muuta johdu.

26 §

Voimaantulo

Tilinpäätöstietojen julkisuutta koskevaa tämän lain 7 §:ää sovelletaan 1 päivänä tammi-

kuuta 2006 ja sen jälkeen päättyviltä tilikausilta annettaviin tietoihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Lain 26 §:n 2 momenttia ei sovelleta sellaisiin tilinpäätöstietoihin, jotka ovat tulleet julkisiksi ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Suvi-Anne Siimes*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotusmenettelystä 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1558/1995) 6 §:n 3 momentti, 17 §:n 1 momentti ja 66 §, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 3 momentti ja 66 § laissa 505/1998 sekä 17 §:n 1 momentti laissa 946/1998, ja *lisätään* 17 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 946/1998, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyy 3 ja 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Verotuksen toimittava viranomainen

Jos puolisoilla, joihin sovelletaan puolisoita koskevia tuloverolain säännöksiä, on kotikunta eri verovirastojen alueilla, miehen kotikunnan verovirasto toimittaa myös vaimon verotuksen vaimon kotikunnan tuloveroprosentin mukaan.

Jos *henkilöillä*, joihin sovelletaan puolisoita koskevia tuloverolain säännöksiä, on kotikunta eri verovirastojen alueella, *verotuksen toimittaa verovirasto, jonka alueella on henkilöistä vanhemman kotikunta. Jos henkilöt ovat samanikäisiä, toimivaltainen verovirasto määräytyy sen mukaan, kumman henkilötunnuksen yksilönumero on pienempi. Verotus toimitetaan henkilön kotikunnan tuloveroprosentin mukaan.*

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Sijoitusrahaston on toimitettava verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot verovelvollisen omistamasta sijoitusrahasto-osuuden määrästä ja lunastamistaan sijoitusrahasto-osuuksista. Samoin puhelinyhteisön ja yhteisön, joka on puhelinyhteisön pääomistaja, on

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Sijoitusrahaston on toimitettava verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot verovelvollisen omistamasta sijoitusrahasto-osuuden määrästä sekä lunastamistaan sijoitusrahasto-osuuksista. Samoin puhelinyhteisön ja yhteisön, joka on puhelinyhteisön pääomistaja, on

toimitettava verotusta varten tarpeelliset tiedot osakkaidensa tai jäsentensä kalenterivuoden päättyessä omistamista osakkeista, osuustodistuksista tai jäsenkirjoista, jos yhteisössä osakkuus tai jäsenyys ja asiakkuus on erotettu toisistaan. Puhelinyhteisöllä ei ole kuitenkaan tiedonantovelvollisuutta siltä osin kuin puhelinyhteisön osake on otettu kaupankäynnin kohteeksi arvopaperipörssissä.

66 §

Valitus lääninoikeuteen

Verovelvollinen tai muu muutoksenhakuun oikeutettu saa hakea oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen valittamalla muutosta siltä lääninoikeudelta, jonka tuomiopiirissä verovelvollisen tai yhtymän kotikunta 5 §:n mukaan on. Jos puolisoilla, joihin sovelletaan puolisoita koskevia tuloverolain säännöksiä, on kotikunta eri lääninoikeuksien tuomiopiirissä, oikaisulautakunnan päätökseen haetaan muutosta miehen kotikunnan lääninoikeudelta. Jos mikään lääninoikeus ei olisi toimivaltainen käsittelemään valitusta, muutosta haetaan Uudenmaan lääninoikeudelta. Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa verovirastoon.

toimitettava verotusta varten tarpeelliset tiedot osakkaidensa tai jäsentensä kalenterivuoden päättyessä omistamista osakkeista, osuustodistuksista tai jäsenkirjoista, jos yhteisössä osakkuus tai jäsenyys ja asiakkuus on erotettu toisistaan. Puhelinyhteisöllä ei ole kuitenkaan tiedonantovelvollisuutta siltä osin kuin puhelinyhteisön osake on *liitetty arvo-osuusjärjestelmään*.

Arvopaperikeskuksen on toimitettava verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot arvo-osuusjärjestelmään kuuluvista arvo-osuuksista, arvo-osuusrekisterin tietojen mukaisista omistajista sekä tuoton saajista. Pörssiyhtiön, jonka osakkeet eivät ole arvo-osuusjärjestelmässä, on ilmoitettava osakeluettelosta vastaavat tiedot verohallinnolle. Jos arvo-osuuden haltijaksi on arvo-osuusrekisteriin merkitty hallintarekisteröinnin hoitaja, tiedonantovelvollisuutta ei ole.

66 §

Valitus hallinto-oikeuteen

Verovelvollinen tai muu muutoksenhakuun oikeutettu saa hakea oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen valittamalla muutosta siltä *hallinto-oikeudelta*, jonka tuomiopiirissä verovelvollisen tai yhtymän kotikunta 5 §:n mukaan on. Jos *henkilöllä*, joihin sovelletaan puolisoita koskevia tuloverolain säännöksiä, on kotikunta eri *hallinto-oikeuksien* tuomiopiirissä, oikaisulautakunnan päätökseen haetaan muutosta *siltä hallinto-oikeudelta, jonka tuomiopiiriin kuuluu sen puolison kotikunta, jonka mukaan toimivaltainen verovirasto 6 §:n 3 momentin nojalla määräytyy. Jos mikään hallinto-oikeus ei olisi toimivaltainen käsittelemään valitusta, muutosta haetaan Helsingin hallinto-oikeudelta.* Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa verovirastoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Lain 6 §:n 3 momenttia ja 66 §:ää

sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2002 toimitettavassa verotuksessa rekisteröidyssä parisuhteessa oleviin henkilöihin. Muihin kuin rekisteröidyssä parisuhteessa oleviin, puolisoina verotettaviin henkilöihin sovelletaan vuosilta 2002—2005 toimitettavissa verotuksissa tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 6 §:n 3 momenttia ja 66 §:ää.

2.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta 30 päivänä joulukuuta 1999 annetun lain (1346/1999) 16 §, 17 §:n 2 momentti ja 26 §:n 2 momentti sekä lisätään 17 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Tietojen antaminen lainsäädännön valmistelua varten

Tietojen antaminen valtiovarainministeriölle

Verohallinto voi antaa valtiovarainministeriölle verotustietoja, jotka ovat tarpeen verolainsäädännön valmistelua varten.

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa valtiovarainministeriölle verotustietoja, jotka ovat tarpeen verolainsäädännön ja valtion talousarvion laadintaa varten.

17 §

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa ennakonpidätyksen toimittamista koskevat tiedot sellaiselle ennakonpidätyksen toimittamiseen velvolliselle, joka maksaa etuuksia ennalta määräämättömille henkilöille valtakunnallisesti ja joka yksilöi tietoa koskevan pyynnön. Tiedot voidaan antaa asianomaisen suostumuksetta myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Verohallitus voi salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä antaa kaikista yleisesti verovelvollisista henkilöistä veronalaisista sosiaali- ja työttömyysturvaetuuksista, vakuutusperusteisista suorituksista sekä muista vastaavista etuuksista toimitettavaa ennakonpidätystä varten tarpeelliset tiedot Kansaneläkelaitokselle, työttömyyskassalle, vakuutuslaitokselle tai muulle näitä etuuksia maksavalle taholle. Ennakonpidätyksen toi-

mittamiseksi tarpeellisia tietoja ovat verovelvollisen henkilötunnus, ennakonpidätysprosentit ja vuosiansion perusteella määriteltyä tulorajaa koskevat tiedot. Tiedot voidaan antaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Tiedot voidaan antaa edellyttäen, että tietojen pyytäjä on esittänyt hyväksyttävän selvityksen siitä, miten tietojen käyttöä valvotaan ja miten turvataan se, ettei tietoja käytetä muuhun kuin ennakonpidätyksen toimittamiseen. Verohallitus voi liittää päätökseensä tietojen käyttöä ja valvonta sekä suojaamista koskevat määräykset. Tarpeettomat tiedot tulee hävittää vuosittain ja hävittämisestä tulee ilmoittaa Verohallitukselle, jollei Verohallituksen antamista määräyksistä muuta johdu.

26 §

Voimaantulo

Tilinpäätöstietojen julkisuutta koskevaa tämän lain 7 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2002 päättyviltä tilikausilta annettaviin tietoihin.

Tilinpäätöstietojen julkisuutta koskevaa tämän lain 7 §:ää sovelletaan 1 päivänä tammikuuta 2006 ja sen jälkeen päättyviltä tilikausilta annettaviin tietoihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Lain 26 §:n 2 momenttia ei sovelleta sellaisiin tilinpäätöstietoihin, jotka ovat tulleet julkisiksi ennen tämän lain voimaantuloa.